

A VASGARDA ELMÉLETEI

M^{AI} KORUNK SZELLEMI ZŰRZAVARÁBAN egyre inkább meg hasonlik önmagával az a fogalom., amely nein is oly régen még egész földrészünknek egyetemes eszméje volt és amelyet egyetlen tömör szóval lehet összefoglalni: Európa. Európaiság, európai ember, európai lélek egyre inkább széthulló és laza tartalmat jelentenek, más és másképpen értelmezik őket, és talán sokkalta mélyebben szántó ellentétek osztják ma meg ezt a területi és lelki egységet, mint bármikor az évszázadok folyamán, azóta, hogy a vüágtörténelemnek legcsodálatosabb szintézise, Kelet miszticizmusa, Athén bölceleté és Róma szervezete az első évezred fordulója táján a germánság közvetítésével európai lelkiséggé alakult. Voltak itt azóta is széthúzások, a császárok és pápák harcain kezdve a reformáció-ellenreformáció küzdelmein keresztül a legújabb korok társadalmi és szociális ellentétéig, de Európa nagyjából és egészében megmaradt egységes léleknek és összefüggő szellemiségnek.

Ma sokkal lazább és elmosódottabb körvonalú elvek és fogalmak állítanak egymással szembe népeket és táborokat. Mind többfelé merül fel a szó, hogy: jobboldal vagy annak az ellentéte: a baloldal. Jelentenek-e ezek egyáltalában valami lényegeset közvetlen demagóg és hatalmi célirányaikon túl is, és ha igen, mi akkor tartalmuk: erre fölötté érdekes választ adhat egyik európai nép mozgalma, amely a maga hatáskörén belül ugyancsak a jobb-és a baloldal elválasztó határvonalát akarja megvonni és egész tevékenységét ehhez irányítja. A romániai Vasgárda harca a román állammal és államszemlélettel szemben különösképpen azért érdekes, mert itt ezek a ködös, szinte misztikus sejtelmek jóval előbb derengtek fel egyes néprétegek lelkében, mint bárhol egyebütt Európában. Amikor a jobb- vagy baloldaliság, a nacionalizmus annak legszélsőbb megnyilatkozási formáiban még ismeretlen fogalmak voltak a német tömegek számára éppen úgy, mint mindenütt másfelé: erre már csíráztak a lelkekben.

A Vasgárda szellemi vezetői éppen az ellen a vélemény, szerintük rágalom ellen tiltakoznak a leghevesebben, mintha mozgalmuk egyszerű átvétele vagy lemásolása volna idegen példának és tanulságoknak. Ami manapság Európában történik a lelkek megosztásával, az hitük szerint végzetes és szükségszerű újabb foka a haladásnak, amely átütő erővel sodorja magával a népeket és nemzeteket. Egyik sem tanul a másiktól, csak az egyik előbb érti meg az idő hívó parancssza-

vát a másiknál. Ha nekik e téren érdemeik vannak, akkor csakis annyiban, hogy legelsőnek érezték meg, merre van a jövő útja. Ha valaki tanulhatott a másiktól, akkor nem ők vettek át elveket és módszereket a Harmadik Birodalomtól, hanem megfordítva kellett volna történnie, mert a „jobboldali világnézet“ elmélete először az ő földjükön nyert igazi fogalmazást. De az igazság mégis az, hogy egyik nép sem volt befolyással a másikra, legalább is nem a lényegben, mert a fejlődés végzetes és kikerülhetetlen sorsszerűsége egymástól függetlenül is errefelé terel minden egyest és minden nemzetet. Ahogy új mag szökkenik kalászba a letarolt mezőn, úgy érik ma új világ a régi pusztulás ugarán.

Hitük és meggyőződésük, hogy az az Európa, amelyben az emberiség mindeddig élt, amelyet végső és megmásíthatatlan létformának fogadott el és amelyre mint zsinórmértékre tekintett: pusztulásra ítélt és máris haldokló, mert összes gyökerei elszáradnak. A mai, helyesebben ma már halódó tegnapi világ, úgy látják, tulajdonképpen a renaissance-szal veszi kezdetét, első nagyszabású és döntő hatású képviselője Galileo Galilei a maga induktív-experienciális, elméleti mivoltában. Ő az igazi baloldali ember. Mert mi a baloldal? Az induktív racionalizmus, a metodika, a kauzalitás. Erre épül fel a baloldali szellem: az egyén előtérbejutása és túltengése, a társadalom rideg jogi formulázása olyan félrevezetően tetszetős jelszavak alatt, mint szabadság vagy egyenlőség. A baloldal az elv, a baloldal az ideológia.

Az új világ új embere tagadja mindezeket a fogalmakat, amikor tudományos szemléletét is átalakítja, az ok és okozat kérdését elmellőzi és soha nem azt kérdi: miért?, de mindig azt: hogyan? Tudománya nem magyaráz, pusztán megállapít, a jelenségek oka helyett a jelenségeknek a külvilághoz való gyakorlati viszonya és összefüggése érdekli. A legfőbb és legelső tudományág számára a statisztika. És ez a statisztikai szemlélet vezeti rá szükségszerűen az igazság megismerésére, hogy a lét kollektív.

Egy példa, amelyet gyakran felhoznak: a statisztika megállapítja, hogy évenként ennyi és ennyi ember, ennyi és ennyi százalék lesz öngyilkos. Az egyénnek megvan a szabad elhatározása, hogy maga is kioltsa életét, ez a kérdés számára valóban nagyjelentőségű. De a statisztika előtt nem játszik szerepet; mert annak arányszáma elhatározásától függetlenül is változatlan marad. Valahogy mintha úgy vélnék, hogy a kollektivitást jelképező statisztika uralkodik az emberiségen, az az irányító és nem megfordítva.

Ennek felismerése válik döntővé a jobboldali szellem kialakulásában, amely éppen ezért lesz individualistából kollektív. A kollektivitásnak lényege: az egyén feloldódik benne, akár akarja, akár nem, szükségszerűen. A kollektív egység önmagában élő szerv, amelynek keretén belül cselekedhetik ugyan szabad elhatározásból és szabad akaratából az egyes, de mégsem változtathat az egyetemes organizmus fejlődésén, amely a benne foglalt egyedektől függetlenül teljesíti ki önmagát.

És ha ez az egész fogalmazás így zavarosnak vagy érthetetlennek tűnnék fel, akkor diadalmasan mutatnak rá: ez a jobboldali ember

miszticizmusa; ezért elsősorban intuitívek, mintsem racionalisták, ezért vetik meg, nézik le, sőt tartják elvetendőnek és kiirtandónak azt a jellegzetesen jobboldali fogalmat, mint: ideológia, eszme. Éles párhuzamot vonnak racionalizmus és realizmus között. A régi világ embere racionalista és amikor ezzel a beállítottsággal közeledett a valóság, a lét, a tények felé: akkor sohasem került azokkal közvetlen kapcsolatba, mert közöttük állt állítólag mint összekötő kapocs, de valójában mint áthidalhatatlan akadály: a ráció, az eszme, az ideológia. Az új misztikus realizmus már eszmék, ideológia nélkül kerül közvetlen és egyenes közelségébe a valóságnak.

A jobboldali világszemlélet nemzeti és faji jellege szükségszerűen folyik a régi világ tagadásából. A renaissance-szal kezdetét vett európai társadalom mindmennyi pillére egyetemes jellegű, vagy ha nem az, akkor racionalista volt. Amikor pedig most válságba került az univerzális, nemzetközi színezetű állameszme, kapitalizmus, racionalizmus, katolicizmus és a lejtő mélyére került a racionalista protestantizmus: akkor ez annyit jelentett, hogy mindezeknek hátat fordítva, szükségszerűen oda kellett hagyni a nemzetköziséget is és más utakra kellett terelődni. Más mesgye pedig aligha maradt hátra, mint visszakanyarodás önmagunk, a fajok, a népek, a nemzeti elem felé.

Csak az a jobboldal tehát az ő felfogásuk szerint, amely kollektív, realista racionalizmus nélkül, de semmiesetre sem nemzetközi, univerzális. Amíg a Szovjetbirodalom nem helyezkedett nemzeti alapokra, hanem vüágforradalomról és népek egységesítéséről álmodozott: addig szellemi ellensége volt a Vasgárdának; ma viszont azt vallják róla, hogy sokkal közelebb áll hozzájuk, sokkal inkább rokonnak és testvérnek érzik, mint a román liberális pártot vagy egy Titulescut. És testvérük úgy az olasz, mint pedig a német kollektívizmus mindaddig, amíg azok tisztán nemzetiek maradnak és önmagukba fordulnak. A jövő hitük szerint úgyis odavezet, hogy Európa minden népe eljut majd ahhoz a fejlődési fokhoz, ahova még csak kevesen értek el. Ez az út, mert az emberiség fejlődésének minden tényezője a kollektív vüág szemlélet felé tolódik el.

Ebben a harcban igen nagy szerepe van a vallásoknak. A katolicizmus, minden simulékonyága ellenére is, kiegyenlíthetetlen hitvallással, mert egész fölépítése, lényege: katolikus, vagyis egyetemes, nemzetközi. A protestantizmus ezzel szemben túlzottan individuális és racionalista, válságából éppen az individuális életnek bomlására következtetnek. E téren tehát fölötte szerencsésnek hiszik önmagukat, mert a görög-ortodox vallásban találják az egyedüli olyan egyházi szervezetet, amely természeténél fogva megfelel az új embernek, aki nemzeti, misztikus, kollektív és ezért hierarchikus.

Mert a jobboldali ember totálisan bezárkózik saját faja és nemzeti-sége keretei közé, azért szükségszerűen ellensége minden osztályharcnak.

A szocializmus, mint osztályszervezet, kiegyenlíthetetlen ellentét, örök ellensége a jobboldali embernek. És a nemzetköziségből nemzetivé vált orosz kommunizmus is akkor rokon és testvér a Vasgárdával és minden jobboldali szervezettel, ha a társadalmi ellentéteket a saját

határain és hatáskörén belül eltüntet. A nép, ha öntudatosá válik, nemzetté fejlődik; az életképes nejmzet pedig államot alkot magának. Ebben az államban nincsenek társadalmi rétegződések — és itt bukkanik fel a Vasgárda egy titkolt és kevésbé hangsúlyozott, de alapjában véve lényeges programmpontja, a nemzeti kommunizmus megteremtése — és az egyetlen elválasztó vonal, amely fennállhat: az a határokön belül élőknek faji különbözösége. Mert a totális államnak egészen nemzeti alapon kell felépülnie, ha lehet, idegenek nélkül, de minden körülmények között a nemzetközi lelkületü idegenek föltétlen és könyörtelen kizárásával.

Nagyjából és hozzávetőlegesen ezek az alapvonalai a Vasgárda elméletének, úgy amint azt tudatosabb vezetői vallják és hirdetik. Minden megjegyzés vagy boncoló bírálat nélkül egymás mellé sorakoztatva a sok ködös és olykor ellentmondó szempontot, így alakul ki az a világszemlélet, amellyel már csak azért is nehéz vitatkozni, mert nyíltan és kereken tagadják a racionalizmust és „misztikus realizmusra“ hivatkozva azzal vernek vissza minden támadást, hogy ők érzik egyedül intuitív alapon a tények és a valóság, a realizmus igazi lényegét, látják meg a jövőnek útját.

AZ ELMÉLETEKET GYAKORLATI SÍKRA VETÍTVE a Vasgárda végsőkig elszánt és elkeseredett harcot hirdet a nép, a nemzet, a faj érdekében a román állam, helyesebben annak mai formája és fogalmazása ellen. Igazi államalakulásuk abba az időbe esett, amikor virágkorát élte Európában a liberalizmus. Importáltak tehát egy idegen állameszmét ehhez az egészséges, öserővel telített, az európai kultúrától távoleső, tehát attól meg nem rontott néphez, belekényszerítették olyan keretekbe, amelyek egész lényének ellentmondottak. Az európai liberalizmustól kikölcsonzött állam volt és lett az oka a román közélet elzüllésének. Soha nem tudott a néphez idomulni, mindig idegen maradt annak számára, nem lett annak kifejezője. Nem csoda ezek után, ha a nép zöme saját politikai létformájától mindvégig idegen maradván, azt inkább mint ellenséget tekintette és adott alkaldmmal sietett is lelkiismeretfurdalás nélkül kihasználni, megcsalni, jövőjével nem törődve ott, ahol csak tudta, kiszipolyozni. A román azért lett közerkölcseben romlott, azért destruálódott, azért panamázott, olykor az ország súlyos kárára és veszedelmére: mert az államot soha nem tekintette igazában a magáénak. Ami az akkor csakugyan lényegében liberális Európának, mint államforma, megfelelhett, az ellentmondott a liberalizmustól mérhetetlen távolságban álló és élő hierarchikus, misztikus és nagy gazdasági szegénységben, elnyomottságban és elmaradottságban élő románoknak.

Hogy szükségesek a reformok, hogy ezen a helyzeten változtatni kell, hacsak nem viszik teljes pusztulásba a románságot: ennek beismerése kezdettől fogva élt a népi ösztönökben. Már jóval a világháború előtt, a múlt század végén állandó nyugtalanság, békétlenség, forradalmi mozgalmak lángoltak fel. Szinte rendszeres egymásutánban következtek az agrárforradalmak. Végre 1864-ben történt is földosztás, mire 1868-ban újabb lázadás tört ki. 1890 és 1900 között újabb

földosztást hajtottak végre kisebb forrongások kíséretében. 1906-ban dühöngött a véresemlékű nagy parasztlázadás. 1917—18-ban újabb földosztást határoztak el, amelynek végrehajtása a világháború utánra maradt. Állandó békétlenségek, állandó nyugtalanság, a nép kereste, de nem találta helyét abban a liberális államformában, amely lényének mondott ellen.

Közben folyt a politika és a politizálás abban a rothadt és korhadt, alkotmányosnak mondott szellemben, amely szégyenteljes kijátszása és mellőzése volt magának a népnek. Ahogy Európából átvették, itt is pártokat alapítottak, politikusok játszották a maguk kisdud játékait, lejárattak minden tekintélyt és elhárítottak maguktól minden egyéni felelősséget, míg tömegeik egyre inkább kiuzsorázottnak tudták magukat. Egyre inkább éledt lelkükben a vágy valaki, egy vezér, egy vezető után, aki egyszer már nekik lehet szószólójuk és aki nem elsősorban politikus, de mindenekelőtt román.

Ilyen hangulatban állt ki a porondra közvetlenül a világháború után a háborúnak legismertebb román tábornoka, Avarescu, aki nagyhatású, széles mederben hömpölygő népmozgalmat indított meg és kimondta a bűvös varázsigt: felelősség. Egész programja ez az egy szó volt, de ez elég lett ahhoz, hogy felrázza, fellelkesítse a tömegeket. Amit azonban a Vasgárda máig sem bocsát meg neki: hogy amint a hatalomra jutott, népmozgalomból ő is politikai pártot csinált, egész lendületét beleszorította a parlamentarizmus és az idegen, átvett alkotmány kereteibe, gátat vetett annak az áradatnak, amely talán már akkor el tudta volna sodorni azt, amit azóta is olyan megvetéssel mond a Vasgárda román államnak.

Ilyen hasonló megmozdulásnak indult utóbb az új parasztszervezkedés, amelynek élére Michalache állt. A liberális román állam-eszme letéteményese, Bratianu és a liberális párt azonnal ellenetámadt, de a nép ismét bizakodott, talán eljön a várva-várt vezér. Azonban ezt a valóban totális népi fellendülést, amely kezdeteiben messze megelőzte úgy Hitler, mint pedig Mussolini fellépését, ugyancsak kudarc érte, elsősorban is megint a vezetők tévedése vagy árulása következtében. A parasztpárt, amely az európai liberalizmustól legkevésbé fertőzött óromániai parasztságból kovácsolódott össze, közelébe jutott az immár Romania mare-hoz csatolt erdélyi tömegeknek. Az erdélyi román azonban már át és átítatódott a jozefinista-liberális hagyományokkal, és amikor a megmozdulás elmulasztotta 1929-ben a lehetőségét az igazi, nagy, kíméletlen parasztforradalomnak: akkor máris megszűnt átütő ereje és mindeneget felforgatni tudó lendülete. Ebből is lassan, hovatovább alkotmányos, parlamentáris, szürke és megalkuvó vezérek pecsenyéjét sütő politikai párt lett.

Attól kezdve egészen más alapokon indult meg az új szervezkedés, immár a „jobboldali Románia“ jelszava alatt. A vezetést az ókirályságbeli értelmiségi fiatalok vették kezükbe, mert úgy látták, hogy az erdélyi 'műveltebb körök, amelyeket mélyen lenéznek, túlságosan polgári, [burzsoá gondolkodásúak és a politikai hatalom rajongói. A magyar [alkotmányos élet teljesen elferdítette szemléletüket, egyedül az alkotmányosságban látták minden kibontakozás vagy fejlődés lehetőségét.

így tehát itt is, ott is, sokszor egymástól függetlenül, szórványosan indult meg az új mozgalom, amely a népi ösztönt vette mértékül és irányításul. Elméleti síkon már előkészítette némileg a talajt számukra Jorga professzor, aki már mintegy tíz esztendővel a világháború előtt hirdetni kezdte fajelméletét. A faj alapjára helyezkedve és abból kiindulva akarta újjáteremteni az államot, kinevelni azt az új embert, amely minden külső hatástól mentesen, elsősorban is a zsidóság és zsidó befolyás teljes tagadásával mindenekelőtt román lesz, függetlenül attól, megfelel-e így a mintaképül vett liberális-kapitalista európai zsinórmértéknek.

Amit a Vasgárda Jorga mozgalmában mindenekfölött ma is még becsül, hogy első céljául és feladatául nem az államforma megteremtését tekintette, hanem az emberformáét. Első az ember, akit ki kell teljesíteni a maga sajátos egyéni adottságai alapján, azután bízzák rá, hogy milyen formában és hogyan, egyedül önnönerejére támaszkodva akarja életkörülményeit állami és társadalmi szempontból kialakítani.

összefogott erőt és lendületet a sok szórványos, ösztönös tervelgetéseknek Zelea Codreanu adott, ez a ma harmincadik és negyvenedik éve közti fiatalember, aki a Vasgárda első alapjait már 1924-ben megvetette, amikor a modern korban elsőnek szervezett meg munkatáborokat. 1927-ben újult energiával lépett porondra, hamarosan elismert vezére lett annak az ifjúságnak, amely legnagyobb részében misztikus társulatokban álmodozott mindezeideig. Az új szervezetet eleinte Fészeknek hívták. És Codreanu kiadta könyvét, amely azóta is bibliája a mozgalomnak: „A Fészek vezérének könyvecskéje.“ Nagyon helyesen állapították meg erről az írásról, hogy szembeszökő vegyülete a katonai szabályzatnak és Nagy Szent Bazil ortodox szerzetessége reguláinak. Ilyen katonai és vallásos, sőt egyházi jegyben indult meg a Vasgárda a nagy harcra, amelyet a román állam és a régi román ember ellen indított, hogy kialakítsa az új embert és a néki megfelelő létformákat. Az elméleti megalapozottságra ezóta épültek fel az elméleti programok, hogy milyen is legyen ez a román ember és román állam.

A ROMÁN EMBER, ha múltjára visszatekint — a Vasgárda nézete szerint adjuk az itt következőket is —, egyebet sem lát, csak rabságot, szolgaságot, megkötöttséget, egyéniségének elnyomott mivoltát. Előbb idegenből jött hoszpodárok uralt, kényurakat, akiknek sem vérségben, sem kultúrában mi közülük sem volt az igazi román néphez; azután elnyomta az új, román nemzetinek nevezett, de alapjában véve semmiképpen sem testére szabott állam, amelynek jelszavába burkolva a néppel vajmi kevés sorsközösséget érző politikusok civakodtak a tömegek teljes semmibevétele mellett. Szolgaság és elnyomottság minden oldalról, minden vonalon: nem csodálatos tehát, ha a román lassanként elveszítette hitét önmagában, hozzászokott a sok idegen hatás nyomán ahhoz, hogy soha ne önmagát tekintse maga mértékül és fokmérőjéül, hanem a külvilág után igazodjék és annak ítéletértékelését kényszerítse magára. Mert mindig csak kifelé tekintett és csak olykor-olykor, egészen ritkán fordult önmagába: ezért alakult ki benne valami

egészen gyászos és szégyenteljes kisebbségi érzés, amely elvette magabiztonságát, kimerítette önmagába vetett hitelét, tudat alatt talán, de meggyőzte arról, hogy kevesebb és kevesebbet is ér, mint a többi, környező népek.

Felszított és hangoszavú öndicséretük, szégyenteljes múltjuknak erőltetetten és erőszakoltan heroikussá kendőzése lassan a hazugságok állandó és útvesztő ködébe burkolta őket. Ahelyett, hogy szilárdabb talajt kerestek volna talpuk alá, rózsaszínű ködön keresztül szeretnék volna szépnek és megnyugtatónak látni az ingoványt, amely fölött haláltáncot táncolnak. Hazug, mert tudatosan nagygyá és dicsővé fokozott a román népi és történelmi szemlélet, ahelyett hogy az igazságnak megfelelően hamut hintenének fejükre és bevallanák, hogy gyengék, gyávák, önmagukban sem bízó, minden hangoskodásuk a rejtett-takart félelem elűzését és elfeledtetését szolgálja. Pedig keresniök kellene az okokat, hogy miért lettek gyávábbak és önmagukban meghasonlottabbak más egyéb népeknél. Ha régen nyíltan szembenéztek volna ezzel a kérdéssel, akkor már belátták volna, hogy mindennek egyetlen oka: mert a román mindig kifelé nézett, mindig másokat vett mintaképeül, soha nem fordult önmagába, nem fedezte fel önmaga elfelejtett valóját, nem teremtette meg önmagának külön világát.

A Vasgárda nem tagadja, hogy a mai román közélet rothadt és romlott, gyökeréig szűette. Hogy a nép maga gyáva és nem alkotó, csak védekező; hogy lassan kiveszett minden ideál és eszmeiség az egész közéletből. A mai román életszemlélet szerintük teljességgel negatív és gyáva. Legelsősorban is ezen akarnak változtatni komoly népneveléssel. Hangoztatják, hogy aligha van még annyi „anti^e”-szervezet, mint éppen országukban. Antiszemita liga, antirevizionista liga és mindezek az alakulatok, amelyeket a Vasgárda elmélete tagad és elvet, mert szerintük éppen ez a beállítottság tette tönkre a román egyéniséget.

Nem „anti^e”, de aktív, pozitív tevékenységet követelnek, amely nem áll meg egyhelyben topogva a pusztá tagadásnál. Az antiszemita liga, a kifejezetten kisebbségellenes mozgalom, az antirevizionista tábor mind csak tagad. Tagadja a mások létét és lehetőségét, anélkül hogy önmagának igyekeznék létalapot megformálni. Barbár kihasználása ez valaminek, ami ma az övék, de amivel nem tudnak más egyebet kezdeni, mint hogy csak megőrizni igyekeznek. Antirevizionizmus például: gyáva lelkiület. Mert országok határa soha nem az a pont, amelyen túl a szomszéd nem hatolhat, hanem az a vonal, ameddig azt tényleg lélekkel, tartalommal és hivatással tölti meg az állam. Antirevizionizmus: ez csak pusztá tagadás, amely még a lehetőségét is elveszi annak, hogy a pusztá fennmaradásra szorítkozás mellett maradjanak még energiák a keretek tartalommal való kitöltésére. És ugyanez a helyzet az antiszemitizmussal, a kisebbségellenességgel. Nem antiszemitáknak, antimagyaroknak kell lenniük a románoknak, hanem prománokká kell válniuk. Ha pillanatnyi fizikai és hatalmi túlerejük tudatában megelégszenek azzal, hogy mindezeket a kisebbségeket elnyomják, akkor ismét csak defenzív állásokba vonulnak vissza, márpedig manapság a csak védekező népek fölött megkondul hamarosan a halálharang.

Ami az én tulajdonom, azt nem csupán meg kell tartanom, de ki is kell érdemelnem. Nincs jogos birtoklás, ha annak nincsen eredménye és ha az nem valamely hivatás szolgálatában áll. Amikor a mai román állam egyedül arra rendezkedik be, hogy fennmaradjon és amikor ennek érdekében is egyre inkább számít a külső hatalmak támogatására, mintsem saját belső erejére, akkor ezt nyíltan gyávaáagnak, kishitűségnek és élőádi kihaználásnak bélyegezi meg a Vasgárda.

így kerültek ők elvileg élesen szembe nem csupán a Cuza—Goga-féle antiszemita vagy az antirevizionista alakulatokkal, de Vajda Sándor numerus valachicusával is. Nem akarják azt, hogy előjogokat biztosítsanak minden fáradáság és megerőltetés nélkül a románságnak. Sőt ellenkezőleg: azt szeretnék, ha a román maga erejéből maga harcolná ki fölényét az idegenekkel szemben.

Amit ma hirdetnek, arról maguk is tudják, hogy végeredményében tragikus román kísérlet: vájjon meg tud-e állani a románság m?-a erejéből saját lábán, és ezen túlmenően, tud-e valamit az emí/ciiség érdekében pozitívet tenni és alkotni. Erősen hiszik, hogy igenis képes erre, csak meg kell néki ehhez adni a kibontakozási lehetőséget; mindenekelőtt ki kell őket menteni a parazitizmusból, ki kell őket nevelni a kisebrendűségi érzés fojtogató légköréből. Mert csak akkor áll majd talpra ez a román, ha egyszer belátja, hogy önmagában is alkotásra, tettekre képes. A hosszú passzív vagy negatív, megalkuvó életszemlélet és rothadt közszellem helyébe meg kell teremteni azt a konstruktív, pozitív és hősies lelket, amely nélkül minden nép elpusztult, tehát ha így folytatja, belehal a román is.

Tragikus kísérlet ez, amelyben — éppen mélyen gyökeredző kisebrendűségi érzésüknél fogva — ma aligha bízik más az országban, mint ezek a fiatal Vasgárdisták, akik mind hiszik és hirdetik a román nép egyenrangúságát a világ bármely más népével attól a pillanattól kezdve, ha megszűnik gyengíteni és pusztítani soraikban a rothadt, elvetemült mai államszemlélet és politika. Ez a „heroikus“ életfelfogás persze eddig inkább csak a politikai gyilkosságokban mutatkozott meg, de szerintük maga az a tény, hogy akadnak románok, akik egy eszméért—akármilyen balkáni módon is, de — gyilkolni képesek, úgy-hogy ennek minden következményét saját személyükben önzetlenül vállalják: mutatja már, hogy valami új alakult ki Romániában.

ÁLLAMESZMÉJÜK ennek megfelelően: megadni a román népnek a lehető legnagyobb szabadságot, hogy gazdaságilag és lélekben kiteljesítse önmagát. Szabadságot, de nem hivatalos támogatást. Ennek első alapfeltétele, hogy új államot kell építeni, amely valóban a románság igényeihez alkalmazkodik. Ilyen pedig csak egy lehetséges: a kollektív nemzeti, hierarchián felépülő, totális állam, amely szakít az idegenből behurcolt liberalizmussal, parlamentarizmussal, demokráciával, racionalizmussal és megvalósítja azt a nemzeti kommunizmust, amely végső álma a vasgárdistáknak. Hogy miképpen és milyen formában képzelik el ezt a nemzeti kommunizmust, azt pontosan még maguk sem tudják. Nem is tagadják, hogy programjuk nincsen. Programjuk csak racionalista-demofarata népeknek van, jelentik ki a náluk gyakori

groteszk öntudattal. A vezetőknek nem szabad teóriákkal terhelten a jövő elé indulniok, hanem mindig közvetlenül a pillanatnyi való helyzetet kell nézniök, amely állandóan alakul. Ez új és nagyon is ködös miszticizmusuk, amelynek alapján maguk is tudatosan éles különbséget tesznek önmaguk és a teoretikusan felépített szovjetország állam között. Ahogy a búza magjának nincs programja, a szerves fejlődés önmagától érleli meg a kalászt, úgy szökken majd sudárba önmagától az új gondolat, föltéve, ha erőszakos úton ki nem szakítják a talajból. Új államot, új állameszmét sürgetnek, de azt, ami az alapelveken túl és felül van, rábízzák a mindeneket megérlelő időre.

Természetesen nagyon fontos kérdés, hogy miképpen illeszkedik bele az idegen kisebbség ebbe a világrétegbe, amelyet a totális román államról a Vasgárda önmagának megalkotott. Szerintük kétféle kisebbségről kell beszélni. A román földművelő nép és így a föld valami szentséget jelent előtte. Azok a fajok, nemzetiségek, amelyek az ország földjével szerves kapcsolatban élnek, történelmi joggal is bírnak, hogy a földet megtartsák. Megvan a földettűró népek együttélése és összetartása a nomádokkal szemben. Úgy találják, hogy a román paraszthoz lélekben sokkal közelebb áll a fajüag idegen magyar paraszt, mint egy liberális román államférfi. A történelmi jogokkal bíró kisebbségek tehát csak akkor károsak és kipusztítandók az államból, ha szembe helyezkednek a neo-román szemlélettel.

Viszont a nomád zsidó nyílt és egyenes tagadása a totális nemzetnek. ők akadályozzák meg éppen nemzetközi rétegződésüknél fogva a csak-nemzeti élet önkörébe zárt szervezkedését. Szerepük mindig is az volt, hogy semlegesítették a népeket és a nacionalizmusokat. Vagy liberális-demokraták vagy kommunisták vagy racionalisták: ami mind tagadása a szükséges jövőnek. Nacionalista államban tehát a zsidónak semilyen formában és semmi körülmények között nem lehet helye. Ők robbantják fel a nemzetalakulás első fokát, a családot, ők destruálják az egyéneket. A bolsevizmus nekik teremtett életforma volt, mert szociális rétegződésünek, valamint nemzetközinek indult. De újabban, amióta e téren változások történtek, ott is ellenséggként kezdik őket tekinteni. A zsidók állanak a legtávolabb a román népi-lélektől. És mégis, a mai román államrendszer elsősorban is a zsidóságnak használt. Ez tette lehetővé az állandó zsidó beszivárgást, hiszen csak a világháború óta mintegy négyszázezer zsidó özönlött be az országba. A zsidó kerítette kezébe a szellemi élet irányítását, legtöbbször ősi, nemesi román nevek mögé bújva. írók, újságírók, művészek zsidósították el a román egyéniség kifejezési eszközeit, zsidó bankárok, orvosok, ügyvédek, mérnökök furakodtak mindenütt a közélet élére. Zsidóval tehát megbékélés és megalkuvás nincs az új román állam keretei között.

Ez a kisebbség veszélyes az államra, mert már természeténél fogva nem fér vele össze. De az új viszonyokba beleilleszkedni tudó, a földdel közösséget érző kisebbség ellen nem kívánnak fellépni, mert jelenlétét még hasznosnak is látják — természetesen a távolabbra tekintve mindig a beolvasztás reményében. Mert hogy ki tartozik egy néphez, azt meggyőződésük szerint nem a vér, a faj, a nevelés, de nem is a

szabad akarat vagy választás határozzák meg. Ami döntő: az oda-tartozási érzés. Elvégre is maga Zelea Codreanu sem román, hanem német-lengyel keverék. Cuza, Goga görögök. És mert hiszik, hogy az új világ magának meghódítja, magába beolvasztja majd mindahány kisebbségüket, elméletileg türelmet hirdetnek irántuk.

Másik jellemző sajátossága a Vasgárdának, hogy kifejezetten ortodox vallásos jellegű. Az sem véletlen, hogy soraiban igen sok fiatal teológus bukkanik fel és szerepel, a gyilkosságokban is. Az ortodox egyházat a totalizmus kifejezésének tekintik, ahol az igazságot nem az emberi értelem — mint a protestánsoknál —, sem nem személyi tekintély — mint a katolikus pápa — dönti el, hanem az egyetemesség kifejezője, a szent szinódus. A mozgalom tehát nem vérségi, faji alapokra épül fel, de azért hangsúlyozottan nemzeti. Ezért tekintenek őket egy-egy szintiszta román származású liberális politikust például nem románnak, de nemzetközinek, aki már professzionista és nem etnikai kategóriákba tartozik. Viszont ezért nem ütköznek meg pillanatra sem azon, ha vezérük ma a német-lengyel keverék, Codreanu. A katonai és Szent Bazil-féle szerzetesi lélek találkozása egész elméletük, nemzeti-totalista talapzatra helyezve.

A GYAKORLATI ÉLETBEN természetesen gyakran egészen más alakban jelentkezik az elmélet, mint ahogy azt a szellemi irányítók elképzelik. Bizonyos, hogy a Vasgárda kiválasztott élcsapata, amely elsősorban fiatal értelmiségi körökből kerül ki, valóban ilyen, bár ködös, de mégis filozófiai vagy legalább is filozofáló szemlélettel tekinti életét és életcéljait. De a rohamcsapatok zöme mégis csak inkább verekedik, mintsem filozofál és aligha képes vagy alkalmas olyan finom megkülönböztetésekre, mint: földet túró, a földdel szerves kapcsolatban élő vagy pedig nomád kisebbség. A gyakorlatban igen sokszor éppen olyan kisebbségellenesek, nemcsak ha a zsidókról, de ha magyarokról vagy németekről van is szó, mint a legvadabb anti-szemléletű „negatív-románok“. Ezért azonosítja is őket a köztudat nem ok nélkül a többi kisebbségüldözőkkel.

Ha vezetőik ez ellen idegenek előtt tiltakoznak is, ez azért nem menti a valót, hogy a gyakorlat eltolódott az alapelvektől. És föltétlenül kisebbségellenesnek kell még elméleti tanításukban is azt a végső célt tekinteni, amellyel a kisebbségeket békés úton elrománosítani akarják az új román mítosz vonzóerejével. És az sem nevezhető hősi életformának, ha ellenségeiket halálraítélik és orvul kivégzik, még ha a gyilkosok bátran vállalják is tettük következményeit (de tudják, hogy felmentik őket).

Ismét hangsúlyozni kell: tragikus kísérlet ez. Mert ha itt az dőlne el, hogy a román képtelen államának határait tartalommal megtölteni, hogy pusztá létén és önfenntartási harcán túlmenően nincs mit adnia az emberiség egyetemességének, hogy a határok számára ezután is csak azt a pontot jelentik majd, amelyen innen ellenségnek lépnie nem szabad, nem pedig a vonalat, ameddig lelkük kisugárzása elhat: akkora tragikus kísérlet tragikus önmegismerésbe zuhan.

NELLER MÁTYAS